

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3,
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

VERES JÓZSEF.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4,
Negyed oldal . . . 2,
Ennél kisebb . . . 1,
Bélyeg külön 30 kr.

Fény és árny.

Hű kísérője az árny a fénynek, együtt nő, vagy fogy mind a kettő, ellentétben állanak egymással és mégis szorosan összeforrvá járnak elválaszthatatlanul.

A XIX. század hatalmas fénylobbanásai nyomában is ott jár a kísértő árnyék.

Az emberi szellem eget kereső ténye, ragyogása mintha a föld méhéből feltörő örök sötétség ördögi szelleme által elhomályosíttatnék. Villám szárnyakon jár a magasban a haladás, mindig újat, tökéletesebbet alkotó ereje s mégis mintha e sárgolyóhoz lelánczolva tehetetlenül vergődne itt alant. E századvég fénykoszorúval övezett Génusza is mintha sirna, midőn látja, hogy lábai fénynyomát sötét, nehéz köd lepi meg, mely világosságot ölő sűrűségével, életet oltó, bűzös, mérges páráival utánna nyomul, fényét emészti meg.

Mit ér a XIX. század fénye, ragyogása, ha a középkor sötét, bűnös szellemét meg nem győzheti.

Mennyit ér az emberi lángész teremő ereje, ha a bűnök áradása elé gátat vetni nem tud!

Mit érnek a magasba emelkedő büszke, márvány paloták, ha falaikon belől a bűnök undok férgei ülnek orgiát?

Mit ér ez a millió színnel kifestett, gyönyörű kripta: a világ, ha mélyéből a rothadás megölgő szaga csap fel reád s vesz körül!

Mit ér a fény, ha árny jár nyomában!

Mit a gazdagság, ha szegénység vesz körül!

Mi biztosítéka van a földi kincsnek, ha millió koldus nyújtja utánna kiaszott kezét!

Mi hasznuk van az emberi ész vívmányainak, ha az áldozatok halálhörgése köszönti születésüket.

Mi jelentőséggel bír az állami és társadalmi magas fokú fejlődés, ha az azokat alkotó ténye-

zők nyomora s az ebből fakadó vad elégtelenség ostromolják szüntelen falaikat!

Hat-e ránk s elragad-e bennünket a büszke városok szépsége, ha tudjuk, hogy Sodoma és Gomora lakik bennük?

Gyönyörrel tölt-e el bennünket a gyárak zajos, mindent gyorsan s mindig tökéletesebben alkotó munkája, ha tudjuk, hogy azok miatt millió meg millió munkás kezében koldusbot vagyon?

Kielégíti-e lelkünket az állami és társadalmi élet mai emelkedése és fejlődése, ha tudjuk, hogy ezer és ezer kéz igyekszik naponként gépezetükbe nyúlni, hogy munkájukat megzavarják, lehetetlenné tegyék?

Azt a fényt kell keresnünk, melynek árnya nincs!

A magasba emelkedésnek s a tökéletes felé haladó fejlődésnek azt az útját kell követnünk, mely nem az áldozatok elgyótrött, vagy roncsolt testein visz keresztül.

Az emberi ész alkotásainak összhangzásba kell jutni az isteni törvényekkel.

Az emberi boldogság templomának kiépítésénél vissza kell menni az eredeti fundamentomhoz.

Ki kell gyógyítani az embereket a mai vilámszárnyakon, könnyen haladás rögeszméiből.

Lelkükbe kell oltani a legfőbb kincs után való sóvárgást: a béke, nyugalom, s megalégedés érzetét.

Lelki gyógyszerekkel: hittel, szeretettel s a reménységnek örökké istápoló erejével kell elárasztanunk a világot.

Azt a szellemet kell az emberiség lelkébe átültetnünk, mely az örök tökéletesség felé haladásában nem hagyja lent a mélységben, sötétségben, bűnben a népek millióit, hanem magával ragadja mind föl a magasba, a fény és világosság ama világába, mely az árnyat nem ismeri.

Azt a munkát kell az egyetemes emberi élet emelkedésének eszközévé tenni, mely az elvakult lelkét megvilágosítja, az eltévelyedetett hozzánk vissza vonja, a háborgót lecsendesíti, az éhezőnek kenyeret ad, az üldözöttnek menhelyet, az özvegynek támaszt, az árvának otthont szerez.

Azt az érzést kell a társadalom s az egyesek lelkében felébreszteni, mely a föld minden megpróbáltatásai, kinjai, gyötrelmei között Istenhez köti a halandót s a halállal szemben is élettel biztatja.

Hittel, szeretettel s reménységgel kell újjá szülnünk a világot!

Ez legyen a kovász, mely a föld lelki tésztaját áthassa.

E tésztában az örök, átható erő az evangélium. Ezt hirdessük e világ világosságával szemben hegyen, völgyön, vizen, szárazon, még a házak tetejéről is, buzgóan, lelkesítően, megragadóan.

Ezen, a Jézus evangéliuma által keltett s e világot előzőnlő fénynek nincs, nem lesz árnya.

E munkában segíts meg minket közelgő Jézus, ki jössz hozzánk az Úr nevében.

(H.-Vécse)

KOVÁCS ANDOR
ev. lelkész.

A veszprémi ág. hitv. evangélikus templom száz éves jubileuma.

Szívet és lelkét elragadó szép öröm- és hála-ünnepet ült a veszprémi ág. hitv. evangélikus gyülekezet m. hó 13-án, midőn szent lelkesedéssel megtartotta temploma fennállásának 100 éves jubileumát.

10 órakor kezdődött az ünnepség alkalmi énekekkel, melyek sokszorosítva szétosztattak a hívek között. A magasztos ünnepen jelen voltak a vármegye képviselőjében dr. Fenyvessy Ferencz főispán, Kolozsváry József alispán s a megye több kiváló alakja, — Papp Sándor kir. tanfelügyelő, az adóhivatal tisztviselői, a város tanácsa Kovács Imre polgármester vezetése mellett, az ipartestület elnöke Bauer Károly, több testület képviselője s a testvér ev. reform. hitközség főgondnoka Mórocz Kálmán kir. ítélő táblabíró, gondnoka Balogh Károly és lelkésze

Semjén Márton. — A templomba belépő jeggyel lehetett bejutni, egészen megtelt áhítatos közönséggel s kívül az udvaron és az utcza felől a templomtérén is számos publikum volt.

A 100 év viharait és megpróbáltatásait kiállva főnixként megújódott templom újra felszenteltetett e magasztos ünnep által, melyben közreműködtek az egyházmegye legjobb erői. — Oltári imát tartott Zsakó János ösküi lelkész szép férfias hanggal, magas szárnyalással imádkozott. Jézus Krisztust vallják — úgymond — az egyház alapkövének. Mindazon alapkövek, melyek a keresztyén templomok falait tartják, csak úgy birnak jelentőséggel, ha a szent háromság egy igaz Isten tiszteletére tétettek le és a hitbuzgóságnak, szeretetnek tanúi azok. Ime áldott Jézus! egyedül a te nevedben tétetett le 100 évvel ezelőtt az az alapkö is, melyen e gyülekezet buzgósága az ev. világosság és lelki béke táplálására, az ige hirdetésére, a sacramentumok kiszolgáltatására, az Istennek lélekben és igazságban imáadására hajlékot emelt. — Azután hálát adott Isten örökös szereteteért, kegyelmébe ajánlotta a szent hajlékot, könyörgött a jó békességért, egyetértésért s a lelkiismereti szabadság virágzásáért; a hazáért, az alkotmányos szabadságért, az igaz hazafiságért, a vármegyéért s városért, végül: Legyen dicséret, dicsőség az Atyának, a ki teremtett, a Fiúnak, a ki megváltott, a szentléleknek, a ki minket megszentel, dicséret és dicsőség, a szentháromság egy igaz Istennek most és mindörökkön örökké Ámen.

Ezután „Erős vár a mi Istenünk“ dallamára gyönyörű alkalmi éneket énekelt a gyülekezet.

Epistolát olvasott a helybeli lelkész Horváth Dezső, a 84. zsoltárt 1. től végig.

Ezután ismét alkalmi ének hangzott fel „Ki csak Istenre dolgát hagyja“ dallamára. Az elragadó oltári beszédet az egyházmegye nagytudományú esperese Szalay Ferencz várpalotai lelkész tartotta. A nagyszabású beszéd exordiumában hasonlítja az emberiséget egy hajótörést szenvedett tengerészhez, ki bár mindenét elvesztette, de erős kezekkel megragadva a vízben úszó árboczat partra ér s boldog: mert remél. Ilyen mentő sziklák, ilyen partok az emberiség számára a templomok. Ilyen a veszprémi ág. hitv. evangélikus egyház 100 éves temploma is. E templom számára három ajándékot hozott, három ajándékot kér: Szelet, tüzet, vizet. A tanítványok,

mikor együtt valának egyakarattal, akkor nagy hirtelenséggel lőn az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, mely eltelé az egész házat, a melyben ülnek vala. Erre a szélre nagy szüksége van ma is a világnak s neked is gyülekezet. Ilyen jótékony szelet kér, mely megtisztítsa az egyházban a vallástalanság, hitetlenség, közönyösség rekedt, fülledt levegőjét, szelet, mely éltet, újra alakít, új szellemet terem.

Második ajándék a tűz.

A tanítványok mikor együtt egyakarattal voltak, láttak kettős tüzes nyelveket és üle mindenikre azok közül és megtelének mindnyájan szentlélekkel. Tüzet kérünk e gyülekezetre is jubileumi ajándéknak. — nem oly tüzet, mely pusztít, — mely néhány évvel ezelőtt e városban is koldus botra juttatott oly sok családot, — mikor e kis gyülekezet is, mint a tenger közepén meggyúlt hajó állott, nem is az izgatás tüzét; hanem az ártatlanság, igazság, erkölcsiség szent eszméje gyújtó tüzét, mely felmelegítse az emberi szíveket. Óh ha nekünk is azt mondaná Isten: „Adok belétek új szívet és új lelket, kiveszem belőletek a kőszívet és hússzívet adok belétek, hogy az én parancsaim szerint járjatok.“ — A buzgóság szent tüzét kéri az ifjúság, a munkásság szent tüzét a férfiak, az ima tüzét az anyák szívébe, hogy tanítsák gyermekeiket: „Szeresd ez árva hont, szeresd e nemzetet, szeresd vallásodat.“

Ilyen tüzet kér e templomra, oltárra, szószékre, hadd égjenek ezek, mint a csipkebokor. Mózes előtt a Hóreb hegyén.

Végül vizet kér, mellyel az első keresztyén gyülekezet megalkotásakor 3000-en megkeresztelkedtek. Mert szent e templom, itt buzog fel a csoda erejü forrás: Jézus Krisztus váltságának érdeme. — Azután a bibliából négy gyönyörű igékkel megszenteli az egyházat, a 100 éves templomot, legyen ez mindvégig gilgál, az oltárt, az orgonát, a szószéket, a békétlen házaseleket, szenvedők, gyászolókat, az egyes családokat s az egész gyülekezetet. „Békesség legyen veletek!“ A temetőben aluvó jöltevők porait, a különböző vallásfelekezetek templomát, a várost, a vármegyét, az édes magyar hazát. „Dicsőség a magasságos mennyben Istennek, a földön békesség és az emberekhez jóakarát.“ Ámen.

E bibliai idézetekben gazdag és mélyen ihlett vallásos beszéd teljesen magával ragadott bennünket és szent elhatározásokra keltette szívünket.

Ezután a szószékre ment Hofbauer Pál bakony-magyar-szombathelyi lelkész s fenkölt beszéde bevezetése után, — midőn a szép karének megcsendült a karzaton, melyet áhitattal hallgatott meg a gyülekezet — elmondotta az úri imát s Máté 22. r. 15—21. versei alapján lebilincselő s mély áhitatot keltő beszédet tartott, kifejtvén, hogy méltóképen e templom százados ünnepét úgy ünnepelhetjük meg, ha

1. tisztelettel hajlunk meg igazsága előtt,

2. ha szent munkájában támogatjuk,

3. ha magunk is test és lélek által élő templomaivá leszünk az Úrnak.

A templom képezi az összekötő kapcsot az ég és föld, az anyagi és szellemi világ, a mindenható Isten és ember között. Ehez fűződnek az ember életének legszebb és legkedvesebb emlékei. — E feladatnak szolgál egy századon át e templom, tisztelettel hajlunk meg igazsága előtt, s hálát adunk érte Istenünknek. Szent munkájában támogatnunk kell, s ennek igazságait tanítanunk kell a társadalom minden rétegében, mert az ég és a föld elmulnak, de az Isten beszédei semmiképen el nem mulnak. — Itt a világtörténelemből meggyőzően bebizonyítja, hogy örök igazak Luther szavai: „Megáll az Istennek ígéje és nem állhat senki ellene, a nagy Isten vagyon mi velünk, és szentlelke lakozik bennünk.“ — Adjuk meg azért a császárnak a mi a császáré s Istennek a mi Istené.

Legyünk magunk is az Úrnak élőtemplomai, „mert ha Krisztus áldott szerelme hatja át a társadalmat, akkor minden család és minden lélek az Isten szent templomává alakul át, a melyben Isten dicsősége sugárzik, mint harmatcseppben a fényes napsugár.

Megáldván e templomot így fejezi be beszédét: „Jöjjenek ide a hivek, és örüljenek itt neked megvilágosítva, és megvigasztalva, megszentelve és megigazítva távozhassanak innen, hogy megharcolhassák az élet nemes és nehéz harcát. Kicsiny e gyülekezet és különböző élethivatású tagokból áll; de buzgósága nagy és jó hire messzire elmegy. — Fényes tanúság ez arról, hogy Te a gyengékben is erős és hatalmas vagy; szolgáljon ez arra, hogy rendületlenül bizzanak tovább is az Úrban és az ő hatalmas erejében, hogy annál nagyobb legyen az egyetértés és testvéri szeretet. Istenünk, szent fiadért, a Jézusért kérünk, tartsd, tartsd meg a te népedet, áld meg örökségedet;

mert Tied az ország és a hatalom, Tied legyen mindörökké a dicsőség. Ámen.

Buzgó ima és ének után Horváth Dezső lelkész felolvasta a templom történetét, szétszólt a gyülekezet.

Az ünnepség után bankett volt H a n c z i Gyula vendéglőjében, hol felköszöntőket mondtak.

Igen jellemző az ünnepség tenségére nézve az alispán azon nyilatkozata. „hogy ha Magyarországon a hitfelekezetek körében és templomaiban oly imák és beszédek hangzanak, mint a melyek ma elhangzottak az ág. hitv. evangélikus templomban, akkor vagy elébb vagy utóbb el kell következni annak az időnek, hogy boldog királynak boldog nemzete legyen; mert hogy egy nemzet boldog legyen, annak első kelléke az, hogy szeresse mindenki egymást; ne nézze azt senki, minő szertartások között tiszteli Istenét, — hanem szeresse Istenét, szeresse hazáját. Ezeket hallottam ma és annyira meghallottam, mintha saját vallásom papjaitól hallottam volna, minden szépet, jót, gyarapodást kívánok a veszprémi ág. hitv. evang. községnek s minden hasznos tagjának (éljenzés.)“

Az egész ünnepség méltó volt a veszprémi ág. hitv. ev. egyházhoz s ezzel is bebizonyította, hogy valamint a multban világosító fátyla volt, úgy a jövőben világító tornya lesz Veszprémben a tudománynak, krisztusi szeretetnek, haladásnak, lelkiismereti szabadságnak és az evangéliumi szeretet terjesztésének.

Isten adja, hogy úgy legyen!

A lelkészi hivatal irattáráról.

(Esperesi körlevél.)

Nagytiszteletű lelkész Úr! Rövid esperesi hivataloskodásom alatt tapasztaltam, hogy a lelkészi irattár több helyen nincsen a kellő rendben; sőt ilyesmi is fordult elő, hogy egy lelkésztársam biztosított arról, hogy ő a zsinati törvény két példányának birtokában van, csak hogy hamarjában egyet sem tudott megtalálni; egy másik nem tudta: ki az esperességi gyámintézeti pénztáros, kinek a gyámintézeti pénzeket kellett volna megküldeni, mert elveszett a névtár; egy harmadik újonnan az esperességbe jött lelkész a paplakban az anyakönyveken kívül csak egy-két levelet, de semmi jegyzőkönyvet, számadást stb. nem talált.

Ennek így nem szabad lennie.

A lelkészi irattár a legnagyobb fontossággal bír, valamint a lelkész mindennapi hivatal vitelére, úgy a történeti kutatásra nézve is. Az irattár aknája annak, hogy ebből az egyházközség történeti, társadalmi és házi élete ismertessék meg. Az irattár olyan hivatalos okmányok gyűjteménye, mely folyvást felvilágosítást ad az egyházi, a jogi viszonyok keletkezéséről, azok természetéről, a törvények, intézmények, intézetek és egyletek keletkezéséről.

Én éppen nem vagyok az akta gazdálkodásnak (Aktenwirtschaft) barátja, de igenis a rendnek.

A lelkészi hivatal irattárának rendbe hozása fáradsággal jár, de ha ez egyszer rendben van, sok időpazarlástól és fáradságtól megkímél. Van ugyan lelkészek, kiknél a szükséges irományok megvannak, ők maguk azokat meg is találják, de mások nem, és egykor utódjuk sem.

A lelkészi irattár minden más irattól és könyvtől el legyen különítve, a privátleveleknek is másutt legyen helye. Legjobb, ha az irattár külön szekrényben van elhelyezve, ha erre nincsen pénz, gyalult deszkákból két egymásra helyezett, függönnyel ellátott, elől nyitott láda is jó szolgálatot tehet.

Az irattár elhelyezéséről gondoskodják minden lelkész egyháza tehetsége szerint.

Az irattár berendezése pedig legyen a következő:

I. csoport.

Anyakönyvek: keresztelei, esketési, halotti anyakönyv, (ezekhez külön betűsoros névlajstrom, melybe mindig, ha az anyakönyvekbe egy eset bevezetetik, a név e lajstromba is beiratik) — konfirmandusok jegyzéke, — áttérések könyve, — a vegyes házasságokról való jegyzék, — családkönyv, (a hol ez még nincs, behozandó; minden család számára egy fél oldal, minden esketés után az új család bevezetendő és azután rendszeren minden születési és halálozási eset, — a jegyzék rovatába ilyesmi feljegyezhető: szorgalmas templomlátogató, jókedvű adakozó, stb.)

II. csoport, egyházközség.

1. Zsinati törvény, — kerületi, esperesség- és egyházközségi szabályrendeletek, — egyetemes, kerületi, esperességi jegyzőkönyvek, — a miniszter rendeletei, — a püspök pásztorlevelei, — ezek vagy egy kötött könyvbe bevezetve, vagy csomagokba összekötve és címeikkel ellátva.

2. Egyházközségi jegyzőkönyv (legjobb, ha kötött könyvbe van beírva.) — a választó egyháztalok névsora, — leltár, — püspöki látogatási jegyzőkönyv, — évi számadások a mellékletekkel, — adóügy, — biztosítási ügy, — templomhelyek jegyzéke, — énekügy, — temető.

3. Építkezésekre és javításokra vonatkozó iratok: templom, — iskola, — paplak, — községház.

III. csoport, papi hivatal.

Ének és imakönyvek, — agendák, — konfirmációs tankönyv, — hivány, — iktató, — póstakönyv, — névtár, — stóllak jegyzéke, — gyűjtések és adományok jegyzéke, — a szegények és betegeknek tett látogatások jegyzéke, — kihirdetések füzete, anyakönyvi kivonatok, — hivatalos levelek, évszámok szerint rendezve.

IV. csoport, iskola.

Iskolaszéki jegyzőkönyv, — tantervek, — a tankönyvek egy-egy példánya, — jelentések a vizsgákról, — az esperességi tanügyi bizottság jegyzőkönyv másolatai, — az esp. tanító egyesület alapszabályai és jegyzőkönyvei, — az iskolai ünnepek leírása.

V. csoport, egyesületek.

Gyámintézeti számadások és jegyzőkönyvek, — más egyháztaloktól jött folyamodványok, — belmisszió, — külmisszió, — Luther-társaság, — ifjúsági egyesület.

VI. csoport.

Régi áhitatos könyvek, bibliák, énekeskönyvek, kéziratok stb. gyűjteménye; itt a lelkész néha nagy kincseket hordhat össze, melyek értékkel bírnak egyháznak történetére. Egyházhiveinknél sokszor találhatók ilyen régi könyvek és iratok és a lelkész gyűjtse össze azokat, hogy el ne vesszenek.

Ezen 6 csoport nem lesz egyaránt terjedelmes, talán fenti sorozat hézagos is, de a fel nem sorolt tárgy könnyen beilleszthető.

És most még egy irat szerkesztésére hívom fel Nagytiszteletűségedet, mely alig található egykét egyházban, és melyet felette szükségesnek és hasznosnak találok. Tessék egy két újjnyi vastagságú, nagy negyedréti alakú, erősen bekötött könyvet üres lapokkal megszerezni; ennek címe legyen: a „ . . . . i egyházközség krónikája.“ Irja be legelőször egyházközségének történetét,

keressen hozzá minden adatot, kutasson otthon és másutt és állítsa össze a volt lelkészek és tanítók életrajzát, fesse le egyházközségének képét hiven, lelkiismeretesen, de a szeretet színeivel is. És ha a multnak története meg van, írjon be talán negyedévenként vagy félévenként mindent, a mi fontossággal bír egyháza életében és befolyással van reá. Nagy csapások, jégeső, tűzvész, járványok a vallásos életet is befolyásolják, új intézmények, viszonyok, mint új országutak, vasutak, gyárak keletkezése megváltoztatja az erkölcsöket, kivándorlás, szekták betódulása végzetessé válhat az egyházra. Mind ezt hiven leírva, ennek okait és következményeit fürkészve, jobban értjük a nép lelkét és jellemét és munkásságunk sikeresebb leend.

Biztos vagyok abban, hogy Nagytiszteletűséged a „krónika“ szükségét belátja és szívesen fog ezen munkához.

Minderre, részint az irattár rendezésére, részint a krónika szerkesztésére két évet engedek, mely időtartam eltelté után hivatalos látogatásaim alkalmával meg fogom vizsgálni az irattárt és erről majd az esperesi gyűlésnek kimerítő jelentést teszek.

Kiváló tisztelettel maradtam

Modoron, 1898. november 17-én

testvére az Úrban

HOLLERUNG KÁROLY

esperes.

BELFÖLD.

Sántha Károly ó-évi énekében sajtóhibából „villámló köny“ van szedve „csillámló“ helyett, kéri ezt így kiigazítani.

Lelkészválasztás. A szentantalfai (Zalamegye) egyházközség eddigi adminisztrátorát, Nagy Lajost egyhangulag rendes lelkészéül megválasztotta.

A bakony-alsóvidéki lelkészi kör Várpalotán tartott értekezletén alábbi kérdéseket tárgyalta:

1. „Helyes-e Pál apostolt az apostolok fejdelmének nevezni?“ 2. „A keresztelezésnél jelenlevő zsidók, mint keresztszülők anyakönyvezhetők-e?“ — Az első kérdésre nézve az értekezlet kimondta: nem helyes Pál apostolt az apostolok fejdelmének nevezni, mert köztük rangfokozat nincs, valamint, mint gyarló, bűnös emberek,

szenteknek sem nevezhetők; a másodikra nézve pro és contra vitatkozás után kimondá: kívánatos, hogy egyházunkban lehetőleg egyházunkbeli hivek legyenek keresztszülők, de az opportunitàs elvénél fogva senki vissza nem utasítható.

Szives kérelem. Protestáns egyházi körökben napról-napra erősebben nyilvánul az az óhajlás, hogy itt a fővárosban egy protestáns szellemben vezetett napi-lapot alapítsunk. Egy ilyen lap alapítása azonban mind eddig nem létesíthető, míg erre a célra legalább kétszáz ezer forint tőkével nem rendelkezünk. Sok pénz ez és ki tudja, mikor hozhatjuk össze! Addig is azonban fel kell használnunk az időt és a menyire lehet igénybe kell vennünk a meglevő lapokat. A „Pesti Napló“ megbízott engem azzal, hogy a protestáns egyházi ügyekről gyors és kimerítő tudósításokkal lássam el. A midőn tehát ezt a körülményt lelkész-társaim tudomására hozom, egyszersmind tisztelettel kérem:

Kegyeskedjenek engem egyházuk, vagy egyházmegyéjük nevezetesebb eseményeiről értesíteni, hogy azokat tudósításaimnál felhasználhassam.

A hozzám intézendő leveleket kérem: Budapest. (Zugló) VII. ker. Rózsa utca 75. czim alatt küldeni. Teljes tisztelettel Péntek Ferencz ev. ref. lelkész.

A király 50 éves uralkodói jubileuma alkalmából Müller ev. püspök az evangélikus egyház országos konzisztóriumának határozatára elrendelte, hogy a jubileum napját követő vasárnap tartandó ünnepi istenitiszteleten hálaímaát mondjanak. Azonkívül a konzisztórium szerencsekívánó és hódoló feliratot intézett a királyhoz, Erzsébet királyné emlékére pedig alapítvány létesítését határozta el.

Nagytisztelű kartárs uram! Vonatközassal az „Evang. Egyház és Iskola“ ez évi 46. sz. a. közleményére, van szerencsém hálás szível jelenteni, hogy egyházam, alig hogy az egyetemes nyugdíjintézeti törvény életbe lépett, elhatározta, miszerint helyettem megfizeti a belépti díjt (60 frt) és az 1898-ki évre a 28 frtnyi illetéket is.

Kérem, sziveskedjék ezt a legközelebbi számban közhírré tenni, hogy ez által is leróvhassam hálám adóját és e tény buzdításul és utánszól szolgálgjon más egyházaknak is.

Teljes tisztelettel és szívélyes üdvözléttel, Késmárk, 1898. november 29-én, hive Linberger István ág. h. ev. főesperes-lelkész.

A papi fizetés összeírása. A kongrua törvény január 1-én életbe lép. Ha már egyszer megvan, kisebb javadalmazású lelkésztársaink közül sokan kérni fogják az állami segílyt. De ma még azt nem tudjuk, hogy tulajdonképen hol, kinél lesz szükség állami segílyre, ki lesz arra jogositva és mennyit kap? Nem tudjuk azért,

mert az állami segíly helyes és igazságos kiosztásának első feltétele a papi fizetés helyes és igazságos összeírása. De éppen ez nincs meg. Az eddigi összeírás rossz, hibás, megbízhatlan, új összeírás pedig egyházunkban még ez ideig meg nem történt. Reform. testvéreink — mint tudom — már jó korán elkészültek vele; mi elmaradtunk. Pedig nagy különbség lesz ám a régi és az új összeírás közt. Az új összeírásnál a papi fizetések redukáltatni fognak, mert levonások lesznek. A stóllak, a melyek eddig nagyon fel voltak srófolva, elmaradnak, nyugdíjak s filiák és szórványoknál fuvar czimén jelentékeny összegek levonás alá esnek. Lévéen az ügy már nagyon is aktuális, kellene valamit e tekintetben tenni. Ha az új év is így talál s valószínű, hogy így fog találni minket, most kötve hiszem, hogy az új összeírás már addig megtörténhetnék, kérdem: mi lesz akkor, a ministerium milyen összeírás alapján fogja az állami segílyt engedélyezni, a kongrua törvényt végrehajtani? Végrehajtani méltányosan és igazságosan, mert itt csak nem akarom feltételezni azt, hogy az a törvény is úgy hajtassék végre, ezen államsegély is úgy adassék, a hogy az eddigi államsegélyvel itt-ott történt, midőn tudok esetet, hogy ez évben olyan lelkészek is részesültek állami segílyben, a kiknek a többihez képest igen jó fizetésök van.

Vitéz Lajos ev. lelkész.

Ösztöndíj-pályázat. Néhai nemes Jetim József alapítványánál több 3-ad osztályú (évi 60 frtos) ösztöndíj és 2-od osztályú (évi 50 frtos) árvadíj állomás megüresedvén, azokra ezenel pályázat hirdettetik. Az ösztöndíjakért gymnasiumokba, reáliskolákba avagy felsőbb tanodákba járó, magyarországi születésű, keresztyén vallású ifjak pályázhatnak.

Templomszentelés Kajalon. Ismét épült egy új hajlék az Úr nevének dicsőségére, szent igéjének hirdetésére! Épült egy kicsiny szigeten, a melyet minden oldalról csapkodnak idegen áramlatok hullámai. Épült az evang. hivek filléreiből, áldozatkészségéből. A kis kajali leányegyház, mely ma alig számlál 200 lelket s a felső-szelli lelkész gondozása alatt van. a XVII. század elejéig virágzó anyaegyház volt. Az ellenreformáció árja eltemette s nyoma, emlékjele sem maradt. A mi századunkban ismét feléledt, megerősödött s a pásztor nélküli nyáj már saját templomában magasztalhatja az Urat. Megható és fölemelő tudat, ha elgondoljuk, hogy nem is olyan régen még csak egy „árva, magánosan álló harangláb hirdette, hogy az evangéliumnak e helységben is vannak követői.“ És a jövendő bizatatóbb még a jelennél is. Az a jövendő kéz, mely az új templomot legnagyobb részt fölemelte, a Csemez Miklós keze, gondoskodik arról, hogy ez a kis evangélikus sziget megmaradjon egyházunk őrszemé-

nek, sőt adakozásával lehetővé teszi, hogy anyae gyházzá alakuljon. Legyen áldott az Úr, a ki ily nagy dolgokat mivel szent lelke által! Legyen áldott az az egyszerű, puritán jellemű öreg, a ki életének alkonyát a jótevés és boldogítás sugaraival aranyozza meg.

Fényesebb, ragyogóbb templomszentelés bizonyára sok volt a kajalinál, de meghatóbb, lélekemelőbb aligha. Régi tapasztalás, hogy a diaspora hiveiben, talán mert több ellenség ostromolja hitüket, melegebb a buzgóság és lángolóbb az egyházszeretet. Az ünnep tulajdonkép már szombaton délben, dr. Baltik Frigyes püspök érkezésekor, Galánthán kezdődött, a hol a pályaudvaron a főpásztor fogadására megjelent a felső szelii és kajali presbyterium, a galánthai hivek majdnem teljes számmal. A püspököt Pozsonyvármegye nevében Ujj István galánthai főszolgabíró üdvözölte oly szép és emelkedett beszéddel, hogy a jelenlévők kikiáltották tiszteletbeli protestánsnak. A pozsonymegyei esperesség részéről Rásó Mihály alesperes intézett a főpásztorhoz beszédet. A főtisztelendő úr válasza után az egybegyűltek a felső-szelii anyaeklézsiába indultak. A menet élén a felső-szelii legények szép banderiuma s a főszolgabíró kocsija haladt. Utközben megálltunk Taksonyban, a hol az evang. iskola épülete előtt várt a maroknyi leányegyház aprajagygyja. Minden arcon, szemben meghatottság és öröm. A főpásztort egy őszes, nemes tekintetű gazdaember fogadta oly szép biblikus beszéddel, hogy a hallgatóság szeme könnybe lábadt. Németh János volt, a taksonyi filia gondnoka, a ki régebben, míg taksonyi testvéreinknek nem volt tanítójuk, vasárnaponként maga köré gyűjtötte a hiveket s buzgón, épületesen olvasott, magyarázott nekik az írásból. Ritka értelmes, megnyerő alak, a kinek ajkáról gazdagon ömlött a XVII. század meleg és kenetes egyházi nyelve. A beszéd a következő:

Méltóságos püspök úr!

Jákób pátriárkának, a ki a szentírásban Izraelnek is mondatik, számos fiai valának, mégis halála előtt mindegyiket megáldotta. Volt is ezen áldásnak a fiakon fogantatja, míg az atya tanácsán jártanak. Egy fia eltűnévén, elveszvévén a háztól, évek múlva találtatván meg, nagy öröme lón apának és fiúnak, örömeökben együtt sirának. Ezt is megáldotta. A magyarhoni ág. h. ev. egyháznak sok fiai vannak, a kik szinte szűkölködnek az atyai áldás nélkül; mi is ezen egyetemes egyháznak egy kiskorú gyermeke vagyunk, és áldása s támogatása nélkül könnyen eltévedhetünk. Most öt éve mult, hogy a miről apáink csak álmodtak és mint hajdan Mózes a Nébo hegyéről csak láthatta az ígélet földjét, ők is hittefel tekintettek a jövőbe, nekünk fiaknak és unokáknak jutott a szerencse, hogy egy szegény házat szerezhetvévén, azt

átalakítva iskolává, egyszersmind imaházzá, a hol összejövén örömeinkben és bánatainkban vallásos érzelmeinket az Úr előtt kinyilváníthatjuk. Én tehát ezen kicsiny sereg nevében, melyet méltóságának örömmel bemutatathatok, azt mondom Jákóbbal, nem eresztlek el Uram, míg meg nem áldasz minket, mert ez által nekünk, mint Pál apostolnak, tágas kapu nyílik az Úr ígétének hirdetésére. Hisszük s tudjuk, hogy méltósága, a szeretet és békesség olajágát hozta közzénk, kívánjuk, hogy az ő köztünk való mulatása legyen neki lelki nyugalmára, mi reánk nézve pedig áldást hozó és örök emlékekben maradó, mi pedig hű gyermekei, imádkozzunk nemes drága élete és boldogságáért és haláláig hivek maradunk. Isten hozta.

A püspök a szép üdvözlő szóra meghatva válaszolt s a hitben való erősségre, összetartásra buzdította a gyülekezetet. Majd megtekintette a világos, szépen felszerelt iskolatermet. Felső-Szelii határán Bócz Sándor községi jegyző várt a főpásztorra az előljárással, a faluban az ev. templom és parochia előtt Endreffy János helybeli lelkész intézett hozzá beszédet. Fehérbe öltözött leányok virágot nyujtottak át. Jól esett, hogy látuk, népünk lelkesedése, kitörő öröme mennyire ünneppé tud avatni egy napot. Mennyivel szebb és meghatóbb volt az egyszerű, melegen érző szívek ez ünneplése, melyből kisugárzott az őszinte ragaszkodás és szeretet, a követválasztások idején megrendelt tüntető bevonulásokhoz képest, a hol érzelmek helyett érdek a mozgóató erő. Ez a józan, vallásosságát piacra nem vivő magyar nép, az egyházi életet szent földnek tartja, a hol meg kell oldani a sarut s a hová csak alázattal, tiszta szívvel lehet lépni. A századvég romboló szelleme ezt a kegyeletet s ragaszkodást nem bírta kiirtani lelkéből.

Felső-Szelii virágzó egyház, jómódú hivei minden áldozatra készek vallásukért. Szép templomuk, három termes iskolájuk van, a hol hivatásukat szerető tanító neveli az ifjú nemzedéket. A parochia a gyülekezeti élet középpontja. A megérkezés után tartott istentiszteleten a főpásztor az evangeliumhoz való hűségre intette s megáldotta a hiveket. Majd az iskolát nézte meg s a gyermekekhez intézett megható szavakat. Szeressék Krisztust, a ki a gyermekek legjobb s legigazabb barátja. A felekezetek jó viszonyát jellemzi, hogy a helybeli plébános is megjelent a tisztelgők közt s a vacsorán emelkedett felköszöntőt mondott dr. Baltik püspökre. A végén felhangzó éljen egyiránt szólt az ünnepeletnek s a szónoknak. Másnap reggel Kajalra indult a püspök; Felső-Szeliről hosszú kocsisor kísérte Taksonyon, Galánthán át. Az anyaeklézsia megmozdult s elküldte tagjait a leányegyház nagy ünnepeére. Az ev. hivek az új templom előtt egybegyűlve várták főpásztorukat,

a kihez Hollerung Károly esperes intézett üdvözlő beszédet. Az istenitisztelet idejére szorongásig megtelt a kis templom hívekkel, a kik közt szép számmal voltak más vallásúak is. A fölszentelést dr. Baltik püspök hosszabb irásszerű tárgyát kimerítő beszéddel végezte, a melyben azt a kérdést fejtegette, mi a keresztyének a templom? vigasztalásnak és erőnek hajléka. Endreffy János lelkész megható beszédet mondott a szószékről, mely tartalmánál fogva igazán méltó volt az ünnephez. Az Úrvacsoráját Rásó Mihály osztotta ki. Az istenitisztelet végeztével a vendégek és a gyülekezet tagjai a tanító lakban barátságos közebedre gyűltek össze, a mely Kajal jótévőjének, Csemez Miklósnak ünneplésévé fejlődött. Az első felköszöntő után, mely a fölszentelő főpásztorra hangzott el, maga dr. Baltik állt fel s az egyházi ember tiszteletével, a jó barát ragaszkodásának meleg hangján szólt egykori theologus társához, a ki szülőfalujának egyháza s a Theologusok Otthona iránt szeretetének oly szép bizonyosságát adta. Dr. Masznyik Endre a theol. akadémia nevében köszöntötte fel. Majd felolvastatott a Theologusok Otthona lakóinak meleg üdvözlő irata. Még számos felköszöntőt mondtak a kajali egyháznak, az esperesre, a szelii lelkészre, kajali tanítóra. Az ünnepség a püspök távoztával véget ért. A jelen voltak szép emlékekkel távoztak Kajalról.

KÜLFÖLD.

A „Britt és külföldi bibliatársulat“ ez évben már 94 dik évünnepét ünnepelte. A lefolyt évben eddig még soha el nem ért magasságra rugott a forgalomba került bibliák és biblia-részletek száma, nevezetesen 4387000 példányra. A társaság az 1804-ik esztendőben történt megalapítása óta több mint 340 nyelven, 155½ millió példányon fölül bocsátott ki. A bevétel meghaladja a 2½ millió forintot. Nagymérvű a bibliavásárlás Oroszországban: 550000 példány több mint 50 nyelven; Indiában az éhínség, pestis és háború daczára is csaknem 500000 példány; Chinában 570000 példány. Az angol királynőnek 60 éves uralkodói jubileumára a társaság azzal kedveskedett, hogy átnyújtotta neki a bibliát, azon a 196 nyelven, miken az ő uralkodása alatt jelent meg új fordításokban.

Alsó-Ausztria katolikusai nov. 29. és 30. napján tartották második nagygyűlésüket Bécsben. A programból felemlítjük most a következő pontokat: 1. A földmivelőket érdeklő kérdésekről, előadja Fink Jodok képviselő. 2. A házi és iskolai nevelésről, előadja P. Abel Henrik. 3. Dr. Rösler st.-pölteni püspök beszéde. 4. A vallás-

sos művészet szociális jelentőségéről, előadja dr. Kralik Richard. 5. A munkásosztály szervezéséről, előadja Kunschak Lipót az alsó-ausztriai keresztény szociális munkásegylet elnöke. 6. Ausztriának a katolicizmushoz való viszonya s ennek világtörténelmi jelentősége, előadja Lichtenstein Alajos herceg. 7. Dr. Gruscha biboros beszéde. Osztálygyűlések: 1. Osztálygyűlés a sajtó ügyében. 2. A szociális kérdés ügyében. 3. A katolikus társadalmi és hitélet ügyében. 4. Az iskolaügyben. (Mikor tartunk mi protestánsok Magyarországon ilyen gazdag fontos tárgyakról gyűléseket! Ott az „élet“ látszik meg a gyűléseken.)

Francziaország Algirral együtt feloszlik 18 érsekségre és 70 püspökségre, (Algirban van 1 érsekség 3 suffragenussal.) A hierarchia állott ez év elején 12 érsekből, köztük 6 biboros és 69 püspökből, kik közül 1 biboros. Ezekhez jön 17 czimzetes püspök. A tulajdonképeni lelkészégek száma 3556, a segédlelkészégeké 31.298. Katolikus akademiák (egyetemek) egyházi felügyelet alatt 6, papi seminariumok (gyakran több külön választott szakkal) 98, püspöki seminarium 157, egyházi vezetés alatt álló collegiumok, nevelő intézetek, apostoli iskolák s más intézetek 457. Búcsújáró hely és híres, látogatott kegyhely van 978, melyek közül 838 szűz Máriára vonatkozik. Mint határozott katolikus lap 737 van megemlítve. Vallásos rend és társaság 131 férfi és 550 női rend szerepel, a tagok száma több százezernél. Egész hadsereg, pénzzel is fegyelemmel is erősítve.

A karinthiai Sz. József r. kath. irodalmi egyesület tagjai évenként egy forintot fizetnek s ezek fejében évenként 5 darab könyvet kapnak. 1897-ben pl. kaptak a tagok 1. gazdag tartalmú, szépen illusztrált egyesületi kalendáriumot, 2. népies egészségügyi könyvet, melynek czime: „A kis házi orvos.“ 3. a katolikus hit nagy katekizmusát, 4. népies egyháztörténelmi könyvet ily czimen: „Az első keresztény századok.“ 5. „Jó mulatságot!“ czimű elbeszéléseket s mindenféle mulattató dolgot tartalmazó könyvet.

S az eredmény? Az egyesület 1893-ban 6600 taggal alakult meg. 1897-ben már 19,000-re szökkent a tagok száma s a folyó 1898-ik évben már 24,000 tagja van.

Hol van ettől a mi Luther-társaságunk? hol van ettől a mi közönségünk?! Hiszen nálunk kerületi és egyházmegyei felügyelő gyanánt szóvivőül szerepelhet az egyházi téren olyan, a ki még egyházi lapot sem járát, a miből legalább olvashatna koronként az egyházi dolgokról, nálunk magam is hallottam lelkésztől mentségül ilyent: szegény vagyok nem járathatok egyházi lapot, mert politikai napilapot csak kell az embernek olvasni. Lelkésznek a politikai lap előbbre való, mint az egyházi lap! S a mi közönségünk? Lel-

készek, tanítók közönyösek; közös czélra lelkesíteni és lelkesedni nem tudnak; fásult tömeg, a melybe nehéz lelket verni! Az „ellen“ pedig él, éltet, mozog, serénykedik!

IRODALOM.

Krisztus „állítólagos“ utódai. A Pallas közkezen forgó „Lexicon“-ának IV. kötetében a 859-ik lapon a „Dalberg“ családról az van írva, hogy „e régi nagytekintélyű nemzetség, Gajus Marcellus római vezértől, Krisztusnak egyik állítólagos utódjától származik!“

Megvallom, hogy a legnagyobb megütközéssel olvastam e sorokat. A „lapsus linguae“-t, illetve „calami“-t kizártnak véltem a diszes könyv, a gondos szerkesztő s a mű tudós írójára való tekintetből, s azért is, mivel a Dalberg család tagjai, melynek egyik ága ma is virágzik, magas világi és egyházi állásokat töltöttek be mindig a legrégebbi idő óta. Volt köztük báró, kamarás, herczeg, prépost, kanonok, püspök, érsek és választófejedelem; sőt a család egyik őse Herbert kölni érsek, ki 1002-ben II. Henriket császárrá koronázta „szent“-té is avattatott a római pápától. I. Miksa óta pedig szokásba jött, hogy a „császárok koronázásakor a hírnök a templomba azt kérdezte: „Van e itt jelen valamelyik Dalberg?“ és ha a család egy tagja jelen volt, a császár azt azonnal lovaggá ütötte!“ Ugy látszik tehát, hogy ez a család magas állását, tekintélyét és méltóságát egyenesen annak köszönheté, hogy a „Lexicon“ kifejezése szerint „Krisztus egyik állítólagos utódjától származik!“

Több tapasztaltabb lelkész és tanár ismerőseimhez és barátaimhoz fordultam e végett, de bár őket is meglepte a kifejezés, nem tudtak ez iránt útbaigazítani. Végre e cikk hírneves íróját dr. Mangold Lajos budapesti főreáliskolai tanár urat kerestem fel soraimmal, kinek erre vonatkozó érdekes levelét lelkész és tanár barátaim megnyugtatósa végett is van szerencsém egész terjedelmében itt közölni.

„Azzal, hogy a cikkben azt mondtuk, hogy „állítólag“, már meg is mondtuk, hogy a dolog nem igazi s hiteles történet. A Dalberg család, mint sok más középkori, sőt újkori család is, nagyon szerette származékfáját régi időbe és minél tekintélyesebb törzsatyára visszavinni. A szentírásban, így Matthäus evangéliom 12., 46., 13., 55., 56; Márkus 3., 21., 31., szó van Krisztus testvéreiről és nővéreiről; betű szerint véve a dolgot, lehetett tehát Krisztus Jézus rokonairól beszélni, és ilyent választott a kétségkívül ősrégi Dalberg család is a maga ősvé.

Hogy ez a törzsfa mesés, a Dalbergeket nem zavarta. Vala pedig ez az ősök egy római katonai parancsnok, Cajus Marcellus, a kiről azt hitték, hogy Augustus császár idejében a hírneves O. Varus főparancsnok alatt Germániában szolgált és Worms városát újból felépíté. Állítólagos okleveleit, köztük halálos ítéletét a Dalberg család sokáig őrizte.

Végül pedig megnevezem forrásaimat, melyek alapján a cikkünk keletkezett; Meyer-Lexicon; továbbá: „Allgemeine Deutsche Biographie“ 4. kötet, 701. lap; Ersch. Gruber, Encyclopädie. I. Section 22-ik kötet, 69. lap. Ugyanebben a nagy munkában hivatkozás van a Dalberg családról szóló régi művekről, melyekben a családi legendák részletesebben fellelhetők, így Bickard Gesch. der Herren von Dalberg.“ stb.

Erre nekem csupán az a megjegyzésem, hogy „utód“ alatt csak hivatali utódot, vagy pedig nemzés útján leszármazó utódot értünk. Tertium non datur! Én p. o. mint lelkész, hivatalban utódja vagyok lelkész elődömnök. Mint fiú utódja vagyok apám, nagyapám és szépapámnak; de a nagybátyámnak vagy más rokonomnak utódja nem vagyok. A dr. Mangold tanár úr által forrásmunkául említett Meyer-féle Lexiconban utána nézve, ez a Dalberg családot Krisztusnak nem állítólagos utódjául, hanem csak rokonául említi, — mint a tanár úr is hozzámm írt levelében — a mi nagy különbség. Ott ugyanis a hivatkozott cikk ekként hangzik: „Dalberg, altes und hochangesehenes Geschlecht, das seinen Ursprung von einem Römer Gajus Marcellus, einem Vervandten von Christus ableitete.“ Így tehát a Pallas Lexiconában egy sajnálatos formosus tévedés csúszott be, mert a Dalberg család nem lehet még állítólagosan sem utódja a Krisztusnak. Ennyit kívántam erre megjegyezni.

Czékus László.

Alkotmány. „A Pécsi Napló nagy hirrel lepi meg a világot. Azt írja, hogy a pécsi református lelkész negyven elkeresztelési esetet fedezett fel. A katolikus lelkészek, írja a „P. N.“, még most is megkeresztelik azon vegyes vallású szülők gyermekeit, akik reverzálist nem adtak s akiknek gyermekei tulajdonképen az állami anyakönyvben reformátusoknak vannak felvéve. Ezzel pedig — írja a „P. N.“ — a katolikus papok érzékeny kárt okoznak a ref. lelkészeknek.

Ez először is nem igaz, mert a keresztelésért és gyóntatásért a katolikus egyházban stóla nem jár. A ref. lelkészek panaszának tehát nincs semmi alapja. Hogy a szülők minden reverzális és „jog“ mellőzésével gyermekeiket a katolikus paphoz küldik, az egyáltalán az ő dolguk.

A katolikus papnak kötelessége mindazon gyermekeket megkeresztelni, kiket hozzá küldenek és pedig mindenféle „új rendre“ való tekintet nélkül. Az egyedüli zsinórmérték e tekintetben a szülők akarata. A szülő a paphoz oda küldi gyermekét, a pap köteles azt megkeresztelni.

Vannak ugyan szülők, akik csak azért küldik a jogilag protestáns gyermeket keresztelésre a katolikus paphoz, mert ott stólat nem kell fizetniök s mert úgy is tudják, hogy a gyermek kénytelen lesz törvény erejénél fogva protestánssá lenni. És a katolikus pap mégis tartozik ezt a gyermeket megkeresztelni, mert a keresztelés parancsa, abszolút parancs. Azon tehát a katolikus pap csak sajnálkozhatik, ha látja, hogy a protestáns lelkészek, akik a keresztelésért pénzt vesznek, anyagilag károsodnak, de hát ezt a dolgot végezzék el a saját hiveikkel és ne a katolikus papok ellen vádaskodjanak.

Különbén valószínű, hogy a protestáns lelkészek e panaszkodása is csak arra való, hogy a saját elkereszteléseiket fedezzék. Jó lesz tehát, ha a katolikus lelkészek ébren vigyáznak és utána járnak a protestánsok újabb „elkereszteléseinek,“ mert ha nem csinálnának ilyeneket, nem kiáltanának oly hangos szóval. (Jó lesz ezt tudomásul vennünk!)

Megjelent: Német nyelvképző iskola, gyakorlati példákban. Olvasás, nyelvtan, és fogalmazás egyközpontú körökben. a polgári iskolák számára írta Szirmai József. 4. dik rész. Budapest, Franklin-társulat. 1898. Ára kötve 60 kr.

Német olvasó- és nyelvgyakorló könyv, a népiskola III. és IV. osztálya számára, írta Klingenberg Jakab. Budapest Franklin-társulat. 1898. Ára kötve 50 kr.

TUDNIVALÓK.

Tanítók javadalmazásának javítására rendelt hagyományok illetékmentesek. (Az indokolásból: „Mert az 1868. évi 23. t. cz. 20. §-a szerint a tudományi, közoktatási és közjótékonsági célokra rendelt hagyományok illetékmentesek; . . s mivel a tanító a közoktatás érdekében működvén, a tanító javadalmazására fordított összeg közoktatási célra fordítottnak tekintendő.“) Közigazgatási bíróság. (18,262./897. p. sz.)

Tekintettel arra, miszerint az 1894. évi 33. t. cz. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 23. §-ának harmadik bekezdése szerint az ezen

törvény hatályba lépte előtt történt, de a felekezeti anyakönyvekbe be nem jegyzett születések és halálesetek utóanyakönyvezése kötelező, tekintettel továbbá arra, hogy az utóanyakönyvezések körüli eljárás tárgyában kiadott 113,357./895. és 10.221./896. számú belügyminiszteri körrendeletek értelmében az utóanyakönyvezés adatai hivatalból az anyakönyvvezetők által nyomozandók: ennél fogva az ezen czélból a nyomozás során hivatalból, hivatalos használatra beszerzendő okiratok és anyakönyvi kivonatok az előhivatkozott utasítás 45. §-ának g) pontja értelmében illetékmentesek; úgy azonban, hogy a kérdéses okiratokon a beszerzés célja mindig feljegyzendő. (Belügyminiszter, 91,856./898. sz.)

RENDELETEK.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1898. évi 78735. sz. a. kelt körreadelete valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetből más hasonlóan bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe való áttérés — illetve abból való kilépés alkalmával az 1868. LIII. t. cz. 3. §-ának második bekezdése értelmében adandó nyilatkozat tárgyában. Valamennyi felekezeti főtiszt. egyházi főhatósághoz. Valamennyi köztörvényhatósághoz.

Az 1868. LIII. t. cz. 1—8. §-ai megszabják amaz alapszerűségeket, a melyeknek betartása mellett a t. cz. 1. §-a értelmében mindenkinek szabadságában áll más hitfelekezet kebelébe s illetőleg más vallásra áttérni.

Különösen pedig a felhívott t. cz. 3. §-a rendelkezik az iránt, hogy az áttérni kívánó az áttérés iránt megfelelő módon s helyen első ízben tett nyilatkozatától számitandó tizennégy nap eltelte után a megtörtént első nyilatkozathoz képest megfelelő módon s legfőllebb 30 nap eltelte előtt áttérési szándékát újból kijelenteni tartozik; mert az áttérés a felhívott t. cz. 6. 7. §-ai értelmében csak ezen alakszerűségek betartása, illetve az ennek alapján nyert két rendbeli bizonyítvány előmutatása folytán nyer befejezést s lesz a t. cz. 1. §-ának rendelkezéséhez képest alakilag is érvényes.

Ujabbán ismételtén előfordult oly eset, hogy az áttérni kívánó fél a felhívott t. cz. 3. §-a értelmében második ízben is kijelentendő áttérési szándékát, az első nyilatkozat tételétől számitott 14-ik napon jelentette ki, s így az ily utóbbi kijelentés — az imént felhívott §. második bekezdésében foglalt ama szabálynak, hogy a második ízben teendő nyilatkozatnak az első ízben tett nyilatkozattól számitandó tizennégy nap eltelte után, — tehát a naptári tizenötödik napon — kell történni, — meg nem felelt, s ehhez képest az áttérés az idézett t. cz. 1. §-a értelmében megengedett áttérésnek nem volt tekinthető.

Hogy elejét vegyem mindama káros következményeknek, a melyek az ily érvénytelen áttérésből az érdekelt telekre nézve származhatnak, a szóban forgó nyilatkozat átvételére jogosított illetékes lelkészek (rabbi,) az illetékes egyházi (illetve világi) hatóságok által figyelmeztetendők volnának arra, hogy hasonló esetekben a szabályszerű második nyilatkozat, illetve az áttérés érvényességének érdekében különösen tartsák szemük előtt azt, hogy a szóban forgó második nyilatkozatnak az első nyilatkozattól számítandó tizennégy nap eltelte után kell történni.

S az áttérés befejezését a többször felhívott t. cz. 6. 7. §-ai értelmében az a lelkész (rabbi) is, a melyeknek vallásfelekezetébe az illető fél át akar térni, csak akkor tekintse érvényesnek, ha a felmutatott bizonyítványok a fent kívánt határidőt beigazolják.

Az 1895. XLIII. t. cz. 21. 22. §-ai az 1868. LIII. t. cz. 1—8. szakaszaiban foglalt rendelkezéseknek hatályát minden bevett és törvényesen elismert vallásfelekezetre kiterjesztette, a felhívott t. cz. 23. §-a értelmében pedig arra, a ki a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikéből kilépni óhajt, az 1868. LIII. t. cz. 1—5. és 7. §-ai nyerne alkalmazást azzal a módosítással, hogy az „áttérés“ szó helyett „kilépés“ értendő. továbbá, hogy az idézett t. cz. 4 és 5. §-aiban említett bizonyítványok az illetékes első fokú közigazgatási hatóságnál mutatandók fel.

Mindezekhez képest, de már az 1895. XLIII. t. cz. 5. §-a értelmében is nyilvánvaló, hogy valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetből való kilépés, illetve az ebbeli szándék kijelentésének érvényessége, a határidő szempontjából is úgy ítélendő meg, mint az áttérésnél.

TEMETŐ.

Sembery Imre

1803—1898.

Fáradt és megterhelt jövevény vala e földön felső-szúdi Sembery Imre, a nagyhonti ev. esperességnek hat évtizeden át munkás s a selmeczi ev. lyceumnak félszázados áldozatkész érdemes felügyelője, a ki f. é. október havának 18-án Istenben elszenderült. Holtteste a szúdi családi sírboltba helyeztetett el nyugalomra okt. 20-án. A gyászszertartást Haendel Vilmos főesperes végezte Fuchs János bagonyai és

Schulez Samu egyház-maróthi lelkészek segédlete mellett. A főesperes emelkedett hangu gyászbeszédet mondott, a sirnál pedig Hentaller Lajos orsz. képviselő hatásos szónoklatban méltatta az elhunyt férfiú hazafiúi érdemeit. A gyászoló rokonságon felül a végtisztességnél jelen voltak Laszkáry Gyula kerületi egyházfelügyelő, Laszkáry Pál esp. másodfelügyelő, Horváth Miklós kir. tanácsos, Czibulya László alispán, Hederváry Antal, Ivánka Zsigmond, Pongrácz István tábornok, Bartakovics Ágost cs. és kir. kamarás, Marek Károly főszolgabíró, Totovics Kálmán főszámvevő és többen. Az ev. lelkészi karból azonban fenti háromon kívül többen nem voltak. E hibát — melyet némileg ment a szakadó eső talán — jóvá tették f. é. nov. 24-én, a mikor a Semberi emléket is megünnepelni hivatott rendkívüli esperességi közgyűlés alkalmára szép számmal sereglettek össze, hogy leróvják a kegyelet adóját a régi egyházi felügyelő munkás iránt, kinek működését emlékbeszédben feltárni iparkodott alulírott.

Az Úr házában — nem emberimádás módjára, de a munkát megillető tisztelettel — emlékezünk meg egyházmegyénk s vármegyénk nevezetes eme történelmi alakjáról, a ki töméntelen vihart látott s megérzett száz éves tölgyként helyén nagy szilárdan oly sokáig állott!

Hát igen! 5 év hiján 100 év előtt született Sembery Imre Szúdon, mint Sembery László s Ivánka Apollónia gyermeke. Eljátszván gyermekkorra játékeit, ifjúvá, majd férfiúvá növekedett test s főleg lélekben. Mert teste gyöngye, lelke mindig erős vala. Sokat olvasott s sokat tudott is. S a mit tudott, annak alkalmazásához látott s értett is. Különben pedig, a mint ismertük s eddigi életerői rajzclása szerint is jellemzé őt, éles ész, jó logika; élénk s ruganyos szellem; hatékony szónoki erő; csöndes nyugodt beszéd, de a mellett komoly hideg modor, továbbá minden önhasznót visszautasító puritán tiszta felfogás, melylyel nem fért össze a népszerűség hajhászása: ime ilyen volt nagyjából Sembery Imre.

Családot is alapított. Első neje: garamszeghi Géczy Johanna; a vele kötött házasságból származott Sembery István, kinek szintén hasonló nevű fia van. Géczy Johanna halála után másodszer is megnősült Szúdnak dúsgazdag ura, mainthali Meiszell Irén úrnőt vévén feleségül, a ki most özvegyen maradott.

De nemcsak családot alapított, hanem, — s ez tette őt nagygyá — munkamezőt keresett és talált is, még pedig a politikai és az egyházi pályán.

A politikai téren jelszava volt: kitartani az elvek mellett rendületlenül. Ezt tartotta, mint a függetlenségi párt állhatatos hive,

s mint a század közepén a híres honti ellenzék vezére. Ezért küzdött, dolgozott, ezért szenvedett, így — mint mondják — pázstorruhába öltözött a pázstorfoglalkozásba merülten bújdosott is sokáig 1848. után, de aztán ezen minden egyezkedést kizáró törhetetlen politikai elvhűsége miatt volt kénytelen később — csalódottan — vissza is vonulni a politikai szereplés helyéről. Pedig buzgón szolgált volt honát s megyéjét: 1835-ben, mint szolgabíró, 1839-ben, mint főszolgabíró, 1839—40-ben, mint pozsonyi dietai követ, 1848-ban honti másodalispán, ugyanekkor pesti országgyűlési képviselő és mint Kossuth bizalmasa — tagja vala az országos honvédelmi bizottnánynak is. 1865-ben azonban, mert — mint mondám — minden kompromissumot, politikai amikát ellenzett s visszautasított hozzáférhetlenné tette magát, mint képviselőjelölt is kisebbségben maradt Ivánka Zsigmondal szemben, s így — mint egyik életírója (Hederváry) mondá: „bezárta maga után az ajtót“, de „leszen idő“ — mint ismét a temetési politikai szónok (Hentaller) „jövendölte — hogy eljövünk; megkopogtatjuk fejfádat, hogy meghirdessük néked elveid diadalát.“

Csalódott tehát Sembery Imre munkásságának politikai merején. S csalódottságában hová, merre nézett? Egyfelől a természetre, hol ország-hírű mintakertjében virágai között üdült. És nézett az evangélikus anyaszentegyház felé, a hol a hit virága nyílik. Talán meghallotta s hallván megértette Krisztus Urunk hívó szövegét: „Jöjjetek én hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és megterhelteketek, és én megnyugosztalak titeket.“

Elég az azon: a politikai vármegye számára 30 év óta halott Sembery, az evangélikus egyházmegyei élet körében újra éled, s mint e megyének és a selmeczi ev. lyceumnak buzgó felügyelője fejt ki kiváló munkásságot. Ismerték régől fogva az egyetemes gyűlésen is, és tisztelték; a kerületin is, melynek többször korelnöke volt. Résztvett a zsinaton is. De legtevékenyebb volt itthon az esperességi közgyűléseken. Régebbi időben e gyűlések az ő vendégszerető házában tartattak. Vezette pedig azokat boldogult felügyelőnk nagy lelkiismeretességgel s erős kézzel. Annyira erős kézzel, hogy e tekintetben panaszok is merültek föl olykor. Azután lángoló magyar nemzeti szelleme is ellenkezést szült imitt-amott, a hol az mondatott, hogy e szellem nem egyezik meg az evangéliomi szellemmel! Mit szólunk erre? Azt, hogy ne ítélkezzünk. Itélni fog az Úr mindnyájunk felett! Annyit azonban emberileg mondhatunk, hogy Sembery Imrének úgy hajthatatlansága, mint erős magyarsága egyéniségének természetes folyománya. A politikai téren kemény ellenzéki vezér nem lágyulhatott meg az egyházi téren.

Az igaznak tartott úton megindult s inogás nélkül ment rajta tovább. Tisztelet ezért neki!

És most menjen! megyénk eltemetett százados alakja, a „justus ac tenax propositi vir“, tisztelt érdemes felügyelőnk, menjen élete harczi után az örök nyugalom hajlékába! Kisérje áldásunk! Béke lebegjen porai felett!

KRUPECZ ISTVÁN.

Pályázat.

A rákos-palotai ágost. hitv. ev. egyház két kántor-tanítói

állomására pályázatot hirdet. Egy-egy kántor-tanító fizetése az egyház pénztárából 720 frt, az ismétlősök tanításáért és rédeputátum czimén a községtől 80 frt, összesen 800 frt, a szokásos offertóriumok és stólák, továbbá 2 szoba, konyha, kamrából álló lakás. A kérvények, melyekben az eddigi működésen kívül a nyelvismeret és zenei képzettség feltüntetésére s igazolására is súly fektetendő, 1899. évi január 1-ig Nt. Kovácsi Kálmán ev. lelkész úrhoz Rákos-Palotán, Beniczky u. 28 sz. (Pestm.) küldendők.

Kelt, Rákos-Palotán, 1898. évi nov. 24.

59. 4—2.

Az egyházi elnökség.

A tiszai ágost. hitv. ev. egyházkerület szabályrendeletében megállapított missió körök közül első gyanánt az 54 községben 280 családfőt és 909 lelket számláló **Borsod-gömöri** vagyis putnoki kör szerveztetett, Ózd központtal s ide

MISSIONÁRIUSI LELKÉSZ

szükséges 1899. január hó 1-ső napjától. Missiónáriusi lelkületű lelkészeink közül, kik a magyar nyelven kívül jól birják a tót nyelvet is s ezen fontos állásra pályázni kívánnak, jelentkezzenek az alulírott nál. A közelebbiek felől készséggel ad tájékoztatást

Miskolczon, 1898. november 25.

Zelenka Pál
püspök.

60. 3—2.